
A megújult választottbíróvási eljárás

Erdős Éva*

1. Bevezető gondolatok a választottbíráskodásról. Változások az MKIK mellett működő Választottbíróvási szervezetben

Az alternatív vitarendezés a társadalmi innováció egyik fontos területe, mely jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt években. A közvetítő eljárások, a mediáció új elemként került be a magyar jogrendszerbe, a választottbíróvási eljárás azonban már régen megkezdte a működését Magyarországon. A választottbíróvási eljárás, mely az állami igazságszolgáltatáson kívüli eljárások helyszíne, egy olyan magánbíróvási eljárás, ahol a felek abban állapodhatnak meg, hogy jogvitájukban a rendes bírósági eljárás helyett a felek által választott bírák járjanak el. A választottbíróvási eljárására a felek előzetes írásbeli megállapodása, vagy későbbiekben szabad döntése, alapján kerülhet sor, tehát a választottbíróvási eljárás egy olyan sajátos alternatív vitarendezési fórum, ahol a felek dönthetnek el, hogy milyen peres ügyekben, milyen speciális szakértelemmel rendelkező bírák döntsenek a jogvitájukról. A felek a megállapodásukban szabadon dönthetnek arról, hogy mely ügyleteikre kötik ki a választottbíróvási eljárását, majd a választottbíróvási listáról vagy azon kívül is, választhatják ki a speciális szakértelemmel rendelkező, független bírót, aki eljár az ügyekben, a felperes és az alperes által választott bírák pedig együtt jelölik ki az eljáró tanács elnökét. Ennek érdekében a felek szerződéseikben egy speciális szerződéses klauzulát alkalmaznak, melyben megjelölik az eljárásra jogosult választottbíróvási eljárást, az eljárás tárgyát (a szerződésből vagy azzal összefüggésben keletkezett bármely vita eldöntése), az eljáró bírák számát, az eljárás nyelvét, az eljárás helyét, és a jogvita esetén alkalmazandó jogot – külföldi fél esetén.

A választottbíráskodásról szóló törvény¹ szerint a választottbíráskodás: kereskedelmi jogviszonyokban² felmerült jogvitáknak állami bírósági peres eljárás helyett a felek által választott eljárásban történő eldöntése, akár eseti, akár állandó választottbíróvási intézmény folytatja le az eljárást.

Intézményes választottbíróvási eljárás már 1949 óta működött a Magyar Gazdasági Kamara mellett, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett

* Egyetemi docens, intézeti tanszékvezető, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pénzügy Jogi Intézeti Tanszék.

* egyetemi docens, intézeti tanszékvezető, Pénzügyi Jogi Intézeti Tanszék, Miskolci Egyetem ÁJK

¹ 2017. évi LX törvény a választottbíráskodásról (továbbiakban: Vbtv.) 3.§ (1) bekezdés 1. pontja

² Kereskedelmi kifejezés alatt minden kereskedelmi, vagy gazdasági, szerződéses, vagy szerződésen kívüli jogviszonyt kell érteni Vbtv. 3.§(1) bekezdés 7. pontja

Választottbíróágként, és a Tőzsde mellett is működik (működött) választottbíróág 1990 óta Magyarországon.³ A Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróág hatáskörébe a tőzsdei, hitelintézeti és befektetési vállalkozási ügyek tartoztak a régi szabályozás szerint.⁴ Az Agrár Kamara mellett is létrejött Választottbíróág, és az Energetikai Választottbíróág, valamint a Sport Választottbíróág is intézményes keretek között működik, vagy működött.

A választottbíróági eljárás lehet eseti (ad hoc), vagy intézményes, azaz állandó. Az ad hoc választottbíróági eljárás az adott ügy egyszeri elbírálására jön létre, ezen ügyekben nincs nyilvántartás, úgyhogy számukról nem szerezhünk tudomást, azonban a magyar vitarendezési gyakorlatban nem terjedt el hagyomány hiányában. Az állandó választottbíróágot az különbözteti meg az esetitől, hogy a választottbíróágnak van intézménye, azaz székhelye, épülete, tárgyalótermei, szervezete, listán szereplő bírái, adminisztratív részlege, titkársága és önálló eljárási szabályzata. Ilyen intézményes választottbíróág a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróág.

A választottbíróági eljárás igénybevételére kereskedelmi jogviszonyokban kerülhet sor, és a választottbíróági eljárást a feleknek szerződésben kikötni, és további feltétel, hogy jogszabály ne tiltsa a választottbíróági eljárást az adott ügyben.⁵

A választottbíróági kikötésnek írásban kell megtörténnie, vagy a jogvita alapjául szolgáló szerződésben, de akár külön önálló választottbíróági szerződésben is ki lehet kötni az eljárást. Ilyennek minősül, ha a felperes a keresetében a választottbíróághoz fordul, és állítja, hogy a felek között választottbíróági szerződés jött létre, és az alperes nem tagadja ezt a tényt.⁶

2018. január 1-től a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróág jogszabályi környezete és szervezete is megváltozott, köszönhetően a választottbíráskodásról szóló új 2017. évi LX. törvénynek, ami eljárási, személyi és szervezeti változásokkal kívánta elősegíteni a választottbíróágok versenyképességét. A megváltozott gazdasági környezet és az ezt tükröző csökkenő ügyszámok is szükségessé tették, hogy a törvényhozó új törvényt alkosson a választottbíráskodásra vonatkozóan.⁷

³ Dr. Horváth Éva: A követelések bírói érvényesítése, a választottbíráskodás. In: *A külkereskedelmi tevékenység jogi kézikönyve* (szerk.: Dr. Bánrévy Gábor), ELTE Jogi Továbbképző Intézet, Budapest, 1994, 425.o. Megjegyzés: 2018. január 1-e óta a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróágot Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (továbbiakban MKIK) mellett működő Állandó Választottbíróágnak hívják, (Kereskedelmi Választottbíróág) és a Pénz- és Tőkepiaci Választottbíróág, valamint az Energetikai Választottbíróág beolvadt az MKIK mellett működő állandó Választottbíróágba.

⁴ Lásd a 2001.évi CXX. törvény a tőkepiacról (Tpt.) 376.§-át

⁵ Nincs helye választottbíróági eljárásnak a fogyasztói szerződésből eredő jogvita esetén, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) Hetedik Részében szabályozott különleges eljárásokban és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény hatálya alá tartozó eljárásokban elintézendő ügyekben. 2017.évi LX. törvény a Választottbíráskodásról 1.§ (3) bekezdés

⁶ Vbtv 8.§ (4) bekezdés

⁷ Burai-Kovács János: *A kereskedelmi Állandó Választottbíróág szervezete, és ügyrendje, az első lépések a Választottbíróág versenyképességének fokozása érdekében*, Tanulmánykötet a Kereskedelmi Választottbíróágról (szerk.: Dr. Bodzási Balázs) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018. 35. o.

Az intézményes változások között elsőként azt kell megemlíteni, hogy az MKIK mellett szervezett Választottbíróság neve megváltozott, az MKIK mellett működő Állandó Választottbíróságra, másnéven az ide tartozó ügyek alapján, a Kereskedelmi Választottbíróságra. Másrésztől 2017.december 31-vel megszűnt a Pénz- és Tőkepiaci Választottbíróság, valamint az Energetikai Választottbíróság, mint önálló jogi személy, és mind a két választottbíróság beolvadt az immáron integrált Kereskedelmi Választottbíróságba. Harmadrészt megváltozott és megújult a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság, vagyis a Kereskedelmi Választottbíróság Eljárási Szabályzata és egybe a szervezete is. Ennek következtében ma Magyarországon három intézményes állandó választottbíróság működik: a Kereskedelmi Választottbíróság, az agrárügyekben eljáró Nemzeti Agrárkamara mellett működő Választottbíróság, és a Sport Állandó Választottbíróság, mely a Magyar Olimpiai Bizottság keretein belül működik és a sporttal kapcsolatos jogvitákban jogosult kikötés esetén eljárni.

2. A megújult Kereskedelmi Választottbíróság létrejöttének indokai

Először tekintsük át, hogy valójában milyen szándék vezérelte a jogalkotót, hogy a régi választottbíráskodásról szóló törvényt⁸ hatályon kívül helyezze, és helyette egy új választottbírói törvényt léptessen életbe 2018. január 1-től.

Az új választottbíráskodásról szóló törvény létrehozásának indokai:

- a jogalkotói szándék elsősorban az ország versenyképességének növeléséhez való hozzájárulás volt. „Egy jól működő választottbírói rendszer ugyanis a külföldi befektetők felé azt tükrözi, hogy az ország magas jogi kultúrával, megbízható jogrendszerrel rendelkezik.”⁹
- a hazai környezet vonzóbbá tétele a külföldi vállalkozások és befektetők számára, a befektetési környezet ugyanis vonzóbb lehet, ha magas színvonalú, szakszerű és gyors alternatív vitarendezési fórum áll rendelkezésre a külföldi vállalkozások számára,¹⁰
- a hazai választottbíráskodás a gazdasági élet szereplői számára az állami rendes bíróságok és a külföldi választottbírók valódi alternatíváját jelentse,¹¹
- új jogszabályi környezet jött létre, a megújult Polgári Perrendtartásról szóló törvény¹² hatályba lépésével,
- több, mint 20 éves volt már a régi választottbíráskodásról szóló törvény, a választottbírói eljárás szabályozása már felnőtt, kinőtte a gyerekcipőt, előjöttek a szabályozás hiányosságai,

⁸ 1994.évi LXXI törvény a választottbíráskodásról

⁹ Bodzási Balázs: *Az új választottbírói törvény néhány újdonságáról, Tanulmánykötet a Kereskedelmi Választottbíróságról* (szerk.: Dr. Bodzási Balázs) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018. 11.o.

¹⁰ BODZÁSI (2018) 11.o.

¹¹ BODZÁSI (2018) 11.o.

¹² az új Pp. a 2016.évi CXXX. törvény

- az új törvénnyel szembeni elvárás volt az is, hogy az elmúlt évtizedek szabályozási tendenciáit is vegye figyelembe az új választottbíróági törvény, különösen az UNCITRAL Modelltörvény 2006-os módosításaira legyen figyelemmel.¹³
- további elvárásként említhető, hogy az új törvény új alapokra helyezze a választottbíráskodás szervezeti kereteit is.¹⁴

Összességében megállapíthatjuk, hogy a jogalkotói szándék az új törvénnyel a bizalom megerősítése volt a hazai választottbíráskodás iránt.

A kereskedelmi választottbíróági eljárás lényege, jellemzői, mint alternatív vitarendezési fórum:

- a Kereskedelmi Választottbíróóság egy olyan alternatív vitarendezési fórum, egy olyan magánbíróóság, ahol az érintett felek abban állapodnak meg, hogy jogvitájuk eldöntését a rendes (állami igazságszolgáltatás) bírósági eljárás mellőzésével a felek által kijelölt választottbíróóságra bízják,
- a Kereskedelmi Választottbíróóság alternatív vitarendezési fórum, magánjogi ügyekben a polgári per alternatíváját kínálja, az eljárása hagyományos, a gyakorló jogászok által jól ismert perjogi szemlélettel versenyképes alternatívát kínál a feleknek,
- a felek a megállapodásukban szabadon dönthetnek arról, hogy mely ügyleteikre, és azon belül mely kérdésekben kötik ki a választottbíróóság eljárását,
- a felek szabadon választanak választottbíróót (a választottbírói névjegyzékből, vagy a törvény általi feltételeknek megfelelő személyek közül, akik speciális szakértelemmel rendelkeznek a jogvita eldöntésére),
- a Kereskedelmi választottbíróóság fórum előtt kereskedelmi jogviták, mindenféle olyan magánjogi, gazdasági jogi, pénzügyi, tőkepiaci, hitelintézeti és energetikai ügy előfordul, amely lehet belföldi vagy akár külföldi felek közötti is, és amely az üzleti élet mindennapjaiban is fellelhető.

A gazdasági, üzleti élet szereplői maguk dönthetnek a jogvita eldöntésére hivatott eljárás alapvető kérdéseiről, mint:

- a választottbírók jelöléséről,
- az eljárás székhelyéről,
- az eljárás nyelvéről,
- a választottbírói tanács elfogadásáról,
- az alkalmazandó anyagi és eljárási szabályokról.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság mindehhez saját ügyintézőkkel, Titkársággal, a választottbíróági kikötést tartalmazó mintaklauzulával, a választottbírák névjegyzékével, és saját Eljárási Szabályzattal járul hozzá, és segíti a peres feleket. A választottbírói névjegyzék, azaz a választottbírói lista ajánlási jellegű, a lista magas fokú jogi és gazdasági, és egyéb ismeretekkel rendelkező, idegen nyelveket beszélő magyar és külföldi választottbírákat tartalmaz.

¹³ BODZÁSI (2018) 11.o.

¹⁴ BODZÁSI (2018) 11.o.

Az új jogszabályi környezet és a megújult Kereskedelmi Választottbíróság célja tehát a versenyképesség fokozása, a bizalom növelése, ami remélhetőleg az ügyek számának növekedésében is jelentkezni fog.

Mivel az új választottbírósági törvény meghozatalának célja a választottbírósági ügyszám növelése is, nézzünk néhány statisztikai adatot az MKIK mellett szervezett Választottbíróság (régi Vb.) eljárására vonatkozóan!

A választottbírósági ügyek száma az elmúlt években erősen csökkenő tendenciát mutatott, 2017-ben 98 ügy érkezett a Választottbíróságra, az ügyek pertárgyértéke között viszont milliárdos értékű is.¹⁵

	2013	2014	2015	2016	2017
Beérkezett ügyek száma	177	140	145	128	98
Befejezett ügyek száma	216	161	140	150	116
Eljárások átlagos hossza	11 hónap	13 hónap	11 hónap	10 hónap	10 hónap

Forrás: Beszámoló a Választottbíróság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összbírói Konferenciájára 2018. március 28.

Átlagosan tehát a beérkező ügyek az utóbbi években csökkenő tendenciát mutatnak évi 300-100 között mozognak, és az elmúlt években viszont nőtt a nemzetközi ügyek száma, ami 10-15%-át teszi ki az összes ügynek.

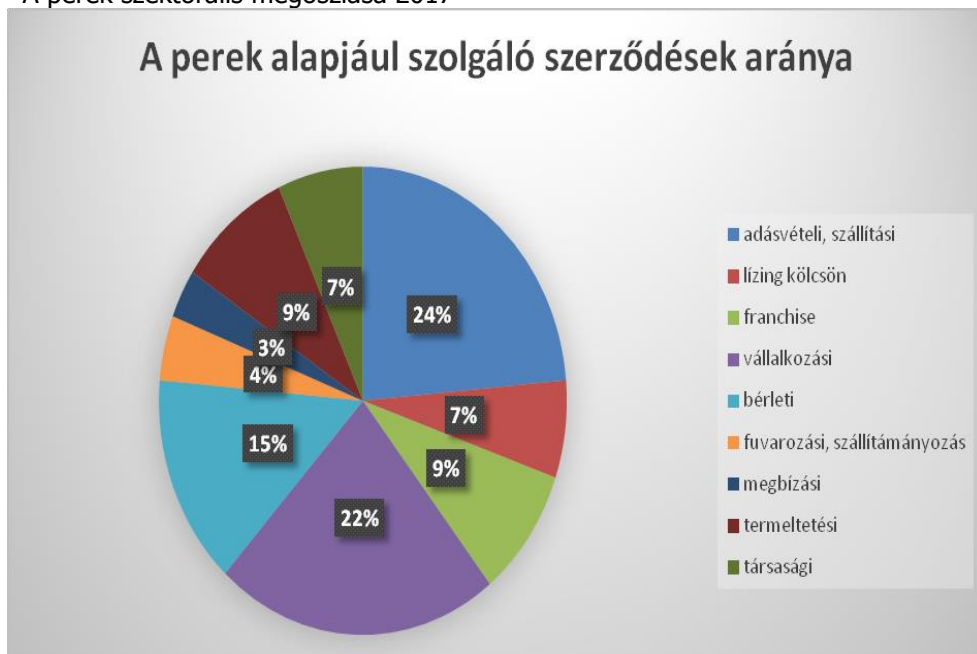
Az ügyek csökkenésének indokai között említhető a jogszabályváltozások miatti bizonytalanság, a korlátozások, mint a nemzeti vagyonról szóló törvényben megfogalmazott választottbírósági eljárás kikötésének korlátozása, majd annak eltörlése, a fogyasztói szerződésekből a választottbírósági eljárás kikötési lehetőségének a kizárása, a mezőgazdasági jellegű ügyek korlátozása, azok áttétele a Nemzeti Agrárkamara mellett működő Választottbírósághoz. Ezek a lépések érezhetően elbizonytalanították a vállalkozásokat abban a szándékukban, hogy a választottbírósági eljárást válasszák jogvitáik rendezésére. Nem segítette elő az a szabályozási bizonytalanság sem a beérkező ügyek számának növekedését, mint a 2017-ben elfogadott új választottbírósági törvény, és az ezzel együtt járó bizonytalanság a szervezeti összevonások és a szervezeti átalakulás miatt.

Az ügyek megoszlása a pertárgy érték alapján a következők szerint alakult 2017-ben:

Forrás: Beszámoló a Választottbíróság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összbírói Konferenciájára 2018. március 28.

¹⁵ Beszámoló a Választottbíróság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összbírói Konferenciájára 2018. március 28.

A perek szektorális megoszlása 2017-

Forrás: Beszámoló a Választottbíróóság 2017. évi tevékenységéről a Választottbírák Összefűzői Konferenciájára 2018. március 28.

A kör diagramból látható, hogy az ügyek legnagyobb része adásvételi, szállítási szerződésekből és vállalkozási szerződésekből származott, emellett magas volt a bérleti szerződésekből és a megbízási szerződésekből eredő jogviták száma is. Ezek az ügyek többnyire üzlet és iroda helyiségek bérbeadásával kapcsolatosak, vagy ingatlanforgalmazással. Magas volt 2017-ben az előző évekhez hasonlóan a társasági határozatok hatályon kívül helyezésével kapcsolatos ügyek száma is.

Mivel a korábbi éveket vizsgálva az ügyek száma jelentősen csökkent - 2005-ben például még 1417 ügy érkezett be¹⁶ a pénzügyi fogyasztói szerződéseknek köszönhetően - ezért a jogalkotói szándék és elvárás érthető és alátámasztottnak tekinthető az új választottbíráskodási törvénnyel szemben.

Az eljárások átlagos hosszából viszont látható, hogy az ügyek a mai nevén Kereskedelmi Választottbíróóságon átlagosan egy éven belül befejeződnek, ami

¹⁶ Lásd erről bővebben: Lukács Józsefné: A magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróóság 2006-2011. évi tevékenységének számszerű adatai. In: *Választottbírók könyve* (szerkesztette: Kecskés László – Lukács Józsefné) HVG Orac Lap- és könyvkiadó kft. Budapest, 2012. 237.o.

A beérkezett ügyek 1995-től kezdődően fokozatosan emelkedő tendenciát mutattak, 2003-ban és 2005-ben kiugró eredményt produkáltak: 590 (2003) és 417 (2005), 2006-ban 411 ügy érkezett a Választottbíróósághoz. Lukács Józsefné: *A Választottbíróóság 2013-as tevékenységéről*, Európai Jog 2014/2. 36.-38. o.

mindenképpen előnyt jelent a hazai vállalkozások számára a hosszú évekig elnyúló rendes bírósági eljárással szemben.

A választottbírósági eljárás mellett egyébként több előny is szól, ami a régi Polgári perrendtartás rendelkezéseivel és a rendes bíróság eljárásával szemben érvényesült, ezek közül sok a mai elektronikus, rendes bírósági eljárással szemben is megtartotta előnyös jellemzőit.

A Választottbírósági eljárás előnyeiről általában:

- gyors, mert 6 hónapon belül az eljáró bírói tanács megalakulásától számítva az eljárást egyszerű ügyekben lehetőség szerint befejezik,
- relatíve olcsó, mert az eljárás egyfokú, így az ügy hamarabb befejeződik, kevesebb tárgyalásra van szükség, ami csökkenti a felek kiadásait,
- zártkörű tárgyalás, ami az üzleti titok kiszivárgását akadályozza meg,
- egyfokú eljárás, mert a választottbírósági ítélet ellen nincs helye rendes jogorvoslatnak, fellebbezésnek, azt csak szűk körű, a törvény által felsorolt esetekben lehet megtámadni, a választottbírósági ítélet érvénytelenítését lehet kérni a rendes bíróságtól,
- jogerős és azonnal végrehajtható határozat, ami a gyors behajtásnak kedvez, vagyis a pernyertes fél hamarabb juthat a pénzéhez, hamarabb lehet érvényt szerezni az ítéletnek.
- kötetlenebb, rugalmas eljárás,¹⁷
- bizalmasan kezelt adatok és felek, üzleti titok őrzése,
- szigorú összeférhetlenségi, pártatlanságra, függetlenségre vonatkozó, és bírói kizárási szabályok érvényesülnek,
- papír alapú, hagyományos meghallgatás és eljárás is van,
- független, pártatlan, elfogulatlan és magas szakmai ismeretekkel rendelkező, felek által választható bírák döntenek a jogvitában,
- nemzetközi végrehajthatóság, az ítélet elismerése külföldön honosítás nélkül.
- Az intézményes választottbírósági eljárás fentiekben felsorolt előnyeit azért említhetjük relatív előnynek, mert ezek elsősorban az eljárásban résztvevő felek közül leginkább az egyik félnek, a pernyertes félnek kedveznek.

3. A megújult választottbírósági eljárás – újdonságok a Kereskedelmi Választottbíróság eljárásában

A választottbírósági eljárás igénybevételére tehát a választottbíráskodásról szóló törvény szerint kereskedelmi jogviszonyokban kerülhet sor, a választottbírósági eljárást a feleknek szerződésben kell kikötni, és további feltétel, hogy jogszabály ne tiltsa a választottbírósági eljárást az adott ügyben.¹⁸

¹⁷Lásd még erről DR. HORVÁTH (1994) 422-424.o.

¹⁸ Nincs helye választottbírósági eljárásnak a fogyasztói szerződésből eredő jogvita esetén, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) Hetedik Részében szabályozott különleges eljárásokban és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény hatálya alá tartozó eljárásokban elintézendő ügyekben. 2017.évi LX. törvény a Választottbíráskodásról 1.§ (3) bekezdés

A választottbíróági kikötésnek írásban kell megtörténnie, vagy a jogvita alapjául szolgáló szerződésben, de akár külön önálló választottbíróági szerződésben is ki lehet kötni az eljárást. Ilyennek minősül az is, ha a felperes a keresetében a választottbíróáshoz fordul, és állítja, hogy a felek között választottbíróági szerződés jött létre, és az alperes nem tagadja ezt a tényt.¹⁹

Az MKIK mellett működő Állandó Választottbíróágon a leggyakrabban a felek a jogvita alapjául szolgáló szerződésben kötik ki a választottbíróág hatáskörét és eljárását, így a felek ritkán teszik kérdésessé a választottbíróági kikötést. Többes szerződéskötéseknél azonban felmerülhet a választottbíróági hatáskör jogossága, de hatáskörét a választottbíróág hivatalból is vizsgálja az Eljárási Szabályzata alapján. A felek kifogást a védekezési irat előterjesztésével egyidejűleg tehetnek, de a szóbeli tárgyaláson újból meg kell erősíteniük, hogy egyetértenek a választottbíróág eljárásával és összetételével.

Fontos előírás az eljárásban, hogy a fél lemond a kifogás jogáról, abban az esetben, ha tudomása van arról, hogy az eljárási szabályzat vagy választottbíróági kikötés valamely pontját nem tartották be, és ennek ellenére mégis továbbra is részt vesz az eljárásban, anélkül, hogy a tiltakozását haladéktalanul, vagy határidőn belül bejelentené.²⁰

Az új választottbíráskodásról szóló törvény számos újítást is bevezetett²¹, mint:

- lehetővé teszi a beavatkozást²²
- érvénytelenítés esetén lehetővé teszi a választottbíróági eljárás újra nyitását²³,
- bevezette az eljárásújítás intézményét²⁴
- bevezette a Kereskedelmi Választottbíróág elnöksége által az eljárási kérdésekre vonatkozó ajánlások közzétételének lehetőségét.²⁵
- bevezette az új szervezetrendszert,
- és mindezeknek megfelelően új Eljárási Szabályzatot hozott létre a megújult, összevont, integrált Kereskedelmi Választottbíróág.

Nézzük először az intézményi változást. Mint ahogyan arra már a bevezető gondolatokban is utaltam a legjelentősebb változásként említhetjük a szervezeti változást, ugyanis a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróág és az Energetikai Választottbíróág 2017.december 31-ei, az új Vbtv. általi megszüntetésével, 2018. január 1-vel a két korábban önálló választottbíróág folyamatban lévő ügyeit a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara melletti Választottbíróág vette át. Az ügyek átvételével létrejött az integrált intézményes Választottbíróág, az MKIK mellett működő Állandó Választottbíróág, a Kereskedelmi Állandó Választottbíróág.²⁶ A

¹⁹ Vbtv. 8.§ (4) bekezdés

²⁰ Vbtv.5.§

²¹ Bodzási (2018) 12.o.

²² Vbtv. 37.§

²³ Vbtv. 47.§ (4) bekezdés

²⁴ Vbtv. 48.-52.§

²⁵ Vbtv.62.§ (1) bekezdés d) pontja, hivatkozva Bodzási (2018) 12.o.

²⁶ Burai-Kovács János: *A kereskedelmi Állandó Választottbíróág szervezete, és ügyrendje, az első lépések a Választottbíróág versenyképességének fokozása érdekében*, Tanulmánykötet a

probléma azonban megmaradt, mivel a megszűnt választottbíróóságok önálló jogi személyek voltak, a Kereskedelmi Választottbíróóság viszont nem rendelkezik önálló jogi személyiséggel, így az új Vbtv. általi sajátos jogutódlás valójában nem nevezhető valódi jogutódlásnak. A Kereskedelmi Választottbíróóság ugyanis nem jogutódja megszűnt választottbíróóságoknak, mivel jogi személyiséggel nem rendelkező választottbíróóság nem lehet jogutódja a megszűnt jogi személyeknek. Így a 2017.évi LX.tv (Vbtv.) egy sajátos jogutódlást teremtett a megszűnt választottbíróóságok folyamatban lévő ügyei, és a korábban ezen választottbíróóságok hatáskörét kikötő megállapodások tekintetében.²⁷ A Kereskedelmi Választottbíróóság tehát nem önálló jogi személy, és nem is független, mivel a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működik, munkaszervezete az MKIK dolgozók közé tartozik.

Szervezeti változásként értékelhető az is, hogy az integrált választottbíróóság egy független elnökséget hozott létre, mely elnökség 7 tagból áll. Új a szabályozásban, hogy az Elnökséget már nem a listán szereplő választottbírókból álló összbírói értekezlet hozta létre, hanem a delegáló szervezetek.²⁸ Az Elnökség a választottbíróóság általános döntéshozó szerve, amely a választottbíróóság működését irányítja. Az elnökség feladata az ügyrend, az Eljárási szabályzat elfogadása, és a választottbírói ajánlási lista készítése. A választottbírói ajánlási lista három szekciót tartalmaz, egy általános, egy pénz-és tőkepiaci és egy energetikai listát. Az elnökség nemcsak szervezetileg új, de a törvény által biztosított új jogintézmény, hogy ajánlásokat tehet eljárási kérdésekre vonatkozóan. Ezek az ajánlások nem kötik a választottbírókat, de céljuk a jogegységesítés.

Eljárási szabályokban is sok az újdonság, a Kereskedelmi Választottbíróóság hatályos Szabályzata nagyfokú rugalmasságot és kötetlenséget rejt, és nem határozza meg pontosan az eljárás lefolytatásának a módját. Az Eljárási Szabályzat keretjelleű és nyitott jellegének, valamint az előkészítő egyeztetés²⁹ intézményének köszönhetően is, a felek a választottbíróósági tanáccsal együtt olyan hatékony eljárási rendet alakíthatnak ki, amely megfelel az adott ügy jellegzetességeinek.

Legtöbb vitát kiváltó új intézménye a választottbíróósági eljárásnak az eljárásújítás jogintézménye.³⁰ A vita tárgya, hogy ezzel a választottbíróósági eljárás egyfokúsága kerülhet veszélybe, és az ítélet véglegessége, tehát a választottbíróósági eljárás egyik nagy előnye veszhet el. Az eljárásújítás lényege, hogy a fél – a felek eltérő megállapodás hiányában – kérheti az ítélet átvételét követő egy éven belül az eljárásújítását, ha a fél olyan tényre vagy bizonyítékra hivatkozik, amelyet az alapeljárásban önhibáján kívül nem érvényesített, feltéve ha

Kereskedelmi Választottbíróóságról (szerkesztette: Dr. Bodzási Balázs) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018. 35.o.

²⁷ Burai-Kovács (2018) 35.o.

²⁸ Az elnökségből 3 tagot köztük az elnököt is, az MKIK, egy tagot a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal, egy tagot a Magyar Ügyvédi Kamara, és egy- egy tagot delegált a Magyar Bankszövetség, és a Budapesti Értéktőzsde Zrt. lásd: Burai-Kovács (2018) 36.o.

²⁹ Lásd erről: Eljárási Szabályzat 36.§ és a 40.§.

³⁰ Lásd erről Bodzási Balázs véleményét, BODZASI (2018) 12.o.

az a félre nézve kedvezőbb határozatot eredményezne.³¹ Az eljárásújítás célja, hogy a felek kérhessék az ítélet felülvizsgálatát, az ítélethozatalt megelőző eljárásban nem ismert tényre vagy bizonyítékra hivatkozással. Ez ténylegesen kvázi perújításnak felel meg, hogy feltéve, de meg nem engedve, hogy a hibás ítélet korrigálható legyen. Mivel az érvénytelenítés erre nem volt alkalmas eszköz, ez most új megoldásként került be a Vbtv.-be és az Eljárási Szabályzatba.³² A felek az eljárásújításról maguk dönthetnek, akár ki is zárhatják a lehetőségét, az eljárásújítás szabályai diszpozitívak. A felek így maguk dönthetik el, hogy mihez fűződik nagyobb érdekük, az eljárás végleges befejezéséhez, vagy ahhoz, hogy utóbb felmerült tény vagy bizonyíték alapján az ítélet esetlegesen korrigálható legyen.³³

A vita felvetette azt is, hogy az eljárásújítás intézményével a választottbíróági ítéletek külföldi végrehajthatósága veszélybe kerülhet. Egyetértek Bodzási Balázs véleményével³⁴, miszerint a Vbtv. 53.§ (1) bekezdése szerint azonban a választottbíróági ítélet hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírósági ítéleteké, vagyis az eljárásújítás lehetőségétől függetlenül kötelező a felekre nézve, ugyanúgy, mint a rendes bírósági ítélet a perújítástól függetlenül, és külföldön sem tagadható meg emiatt a belföldi választottbíróági ítélet végrehajtása.

4. A Kereskedelmi választottbíróági eljárás előnyei

Bár az eljárási szabályok megváltoztak az új kereskedelmi választottbíróági eljárásban, a fentiekben ismertetettekén kívül még tartalmaz előnyöket a választottbíróági eljárás, amelyek gyorsítják és egyszerűsítik az eljárást.

1. Lerövidíti és megkönnyíti az eljárást az iratok szabályszerű kézbesítésére vonatkozó szabály³⁵. A küldeményt (keresetlevelet, idézést, tárgyalási jegyzőkönyvet, végzést, ítéletet) a belföldi címzett esetében az elküldéstől számított nyolcadik napon kézbesítettnek kell tekinteni, amennyiben azt bizonyítható módon a címzett üzletvitelének helyére, lakóhelyére, szokásos tartózkodási helyére vagy postai címére elküldték. A küldeményeket tértivevényes ajánlott levélben küldi ki a Titkárság, így a „nem kereste”, „elköltözött” megjegyzéssel visszaérkezett tértivevény ellenére is kézbesítettnek kell tekinteni az iratot, amennyiben a lakcímnnyilvántartó igazolása, vagy cégek esetében a hatályos cégkivonat, cégmásolat igazolása szerint az irat postázása a fél utolsó ismert lakhelyére vagy székhelyére történt meg.

2. A választottbíró vagy az eljáró tanács elnökével szembeni kizárási indítványt megtételének korlátozott határideje van: az eljáró tanács összetételéről történő tudomásszerzést követő 15 napon belül kell megtenni, vagy a kizárást megalapozó

³¹ Vbtv. 49.§, eljárásújítás intézménye: Vbtv 48.§-52.§

³² Bodzási (2018) 13. o.

³³ Bodzási (2018) 13. o.

³⁴ Bodzási (2018) 13.o. - 14.o.

³⁵ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság Eljárási Szabályzata 2018. 3.§ (6) bekezdés

körülményről történő tudomásszerzést követően haladéktalanul, de legkésőbb a tárgyalás berekesztéséig.³⁶ Ezzel tehát nem húzható el az eljárás, és csak nagyon indokolt esetben lehet kizárási indítványt tenni pártatlanság, függetlenség, vagy esetlegesen a szakképzettség hiánya miatt a választottbíró személyét illetően.

3. A passzív alperesi magatartás következménye, amikor az eljáró tanács – alátámasztott kereseti követelés esetén – a rendelkezésre álló iratok alapján dönti el az ügyet. A Szabályzat 38.§-a értelmében, amennyiben az alperes a válaszirátát a 34.§ (1) bekezdésében foglaltak szerint határidőben nem terjeszti elő, a választottbírói tanács folytathatja az eljárást, anélkül, hogy a mulasztást automatikusan a felperes állításainak, vagy követelésének a beismerésének tekintené. Bármelyik fél mulasztása esetén a választottbírói tanács folytathatja az eljárást, és a rendelkezésre álló iratok, adatok és bizonyítékok alapján hozhatja meg a határozatát.

4. Végül az egyfokú eljárás szintén a gyorsaságot szolgálja, mivel a választottbíróóság ítélete azonnal jogerős és végrehajtható, nincs másodfokú eljárás, ami meghosszabbítaná a per időtartamát. Az ítélet ellen – a törvény által meghatározott esetekben - érvénytelenítést³⁷ lehet kérni. Ezek az eljárási szabályok az általánosan elfogadott előnyökhöz képest további előnyökkel szolgálnak, ami újabb adalékkal szolgálhat a választottbíróósági eljárás népszerűségéhez. Az előnyökhöz sorolnám még az eljárás rugalmasságát és kötetlenségét, amit a fenti szabályok is alátámasztanak.

5. Konklúzió

A Kereskedelmi Választottbíróóság eljárása ténylegesen egy alternatív konfliktuskezelő eljárás, a választottbíróóság pedig egy alternatív vitarendező fórum. Az új Pp. formaszigorával szemben az elektronikus beadványok mellett szerencsésen megmaradtak az eljárás hagyományos, papír alapú, és meghallgatáson alapuló szabályai, és a hagyományos perjogi szemlélet. Bár sok eljárás könnyítő szabály is kikerült a megújult választottbíróósági eljárásból, a Vbtv. szigorának köszönhetően, azonban összességében a felek akaratának megfelelően az eljárás felgyorsíthatóvá vált.

A választottbíróósági eljárás gyors, hatékony lefolytatásának elvét biztosítja a hat hónapos³⁸ eljárásra vonatkozó lehetőség és szabály, valamint a feleknél az egyenlő elbánás elve érvényesül. Ez azt jelenti, hogy választottbíróósági tanácsnak ügyelnie kell a költséghatékony, és indokolatlan késedelem nélküli eljárásra, de úgy, hogy a felek egyenlő elbánásának elve se sérüljön, vagyis mindegyik félnek ésszerű és méltányos lehetőséget kell biztosítania arra, hogy az ügyét az eljárás megfelelő szakaszában előadhassa.

A gyors, rugalmasabb eljárás mellett lényeges, hogy a felek beadványaikat még papír alapon és elektronikusan is előterjeszthetik. A Pp. gyors és koncentrált

³⁶ Eljárási Szabályzat 28.§ (1) bekezdés

³⁷ Eljárási Szabályzat 47.§

³⁸ Vbtv. 5.§

eljárását lehetővé tevő olyan rendelkezéseivel szemben, amelyek egyes tény-, és jogállítások későbbi kizárását eredményezik, a választottbíróági eljárásban megmaradt a kereset és a viszontkereset előterjesztése, és módosításainak a tárgyalás befejezése előtti lehetővé tétele.³⁹

Az eljárás versenyképességét segíti elő az előkészítő egyeztetés jogintézménye is⁴⁰, amelyet a választottbírói tanács megalakulását követő 30 napon belül lehet megtartani, és amelyben a tanács és a felek tisztázhatják a jogvita kereteit és meghatározhatják az eljárás szabályait. Ekkor lehet dönteni az eljárás időrendjéről is. A felek ennek megfelelően módosíthatják és ki is egészíthetik akár az eljárási szabályzatot.

Nem utolsósorban pedig az eljárási díjak is versenyképesebbek lettek az új Eljárási Szabályzatban, tekintettel az eljárás befejezésének hat hónapos határidejére. Az egyesbírói eljárás és a mediáció igénybevétele is ezt támasztja alá. Mindezen szabályok pedig a választottbíróági eljárás versenyképességét valóban elősegítik.⁴¹

³⁹ Burai-Kovács (2018) 39.o.

⁴⁰ Burai-Kovács (2018) 39.o.

⁴¹ „A kutatást a Miskolci Egyetem Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Programja: A Creative Region című projekt támogatta.”